

College van B en W en gemeenteraad Utrecht

Ede, 11 november 2024

Ref: Voorgenomen verbod op houtstook vanaf 2030

Geachte college van B en W en leden van de gemeenteraad van Utrecht,

Tot voor kort was de Nederlandse Haarden- en Kachelbranche (NHK) een kennispartner van de gemeente Utrecht waar het houtstook betrof. Gezamenlijk hebben wij ondermeer locaties voor stooktrainingen geselecteerd en deze opleiding ook speciaal voor de Utrechters gegeven. De NHK is ook deelnemer in het Schone Lucht Akkoord (SLA). Het spijt ons nu te moeten zien dat de gemeente Utrecht overweegt houtstook volledig te verbieden. Middels deze brief, en desgewenst nadere uitleg, hopen wij dat u de weg van een verbod niet zult opgaan.

Conclusies

1. Houtstook kent een breed spectrum. Houtstook zonder enige differentiatie verbieden, is in strijd met de proportionaliteit en zorgvuldigheid. Tussen een vuurkorf of openhaard enerzijds en een elektronisch gestuurde hout- of pelletkachel anderzijds, ligt een wereld van verschil.
2. Het thema houtstook is sterk gepolariseerd, onderbuik gevoelens en oneigenlijke doelen domineren de discussie in plaats van dat naar de feiten wordt gekeken. Emissies door houtstook (voor gebruik binnenshuis) zijn geen nationaal probleem maar hoogstens een lokaal probleem.
3. Een generiek houtstookverbod zonder enige vorm van differentiatie kent vele nadelen en is gezien de analyse zoals uitgevoerd door de NHK voor de stad Utrecht onnodig om emissies van houtstook (voor gebruik binnenshuis) sterk te beperken.

Achtergrond

Houtstook kent een breed spectrum. Ten behoeve van energieopwekking, buitenshuis verbranden van houtafval, vreugdevuren, vuurkorven, houtskool in BBQ's, etc. De NHK beperkt zich tot het stoken van haardhout en houtpellets in daarvoor speciaal ontworpen toestellen ten behoeve van woningverwarming binnenshuis. Binnenshuis onderscheiden wij de volgende productgroepen:

1. de zogenaamde openhaarden (open stookplaatsen) en
2. CE typegekeurde haarden en kachels (toestellen).

NHK

Stichting Nederlandse
Haarden- en Kachelbranche

1. Openhaarden (open stookplaatsen)

Openhaarden zijn individueel gemetselde stookplaatsen die vooral in de jaren 1950 tot 1980 in de luxere koopwoningen door aannemers werden ingebouwd. De laatste 25 jaar worden er vrijwel geen openhaarden meer geplaatst. Openhaarden zijn zeer vervuilend omdat er geen enkele verbrandingstechniek gebruikt wordt. Het is een “gat in de muur”. Het rendement van een openhaard is negatief (de warme lucht verdwijnt door de schoorsteen). Openhaarden zijn niet meer van deze tijd en zouden moeten verdwijnen of omgebouwd moeten worden. Een openhaard kan gesaneerd worden door daar een inzethaard in te plaatsen. Dat verhoogt het rendement direct naar circa 80% en verlaagt de emissies van fijnstof met 85% (bron RIVM emissieregistratie).

2. Haarden en kachels

Haarden en kachels zijn speciaal ontworpen verbrandingstoestellen en vallen onder de NEN EN geharmoniseerde normen. Onlangs is de norm vernieuwd (NEN EN16510). Ook moeten deze toestellen verplicht voldoen aan de wettelijke Ecodesign-eisen voor verhoogd rendement en verlaagde emissies, alsmede voorzien zijn van een energielabel. Voor een houtkachel mag de maximale stofemissie 40mg/m³ bedragen en voor pelletkachels de helft. Dat betekent dat een dergelijk apparaat veel techniek in zich heeft om het verbrandingsproces zo schoon en efficiënt mogelijk te laten verlopen. Hoewel de Ecodesign-eisen pas in 2022 in Nederland zijn ingevoerd, worden er al sinds 2018 vrijwel alleen maar Ecodesign-toestellen geïnstalleerd. Dat komt omdat de meeste EU landen al 4 jaar eerder deze eisen hebben ingevoerd en fabrikanten voor alle landen gelijksoortige toestellen produceren. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) controleert actief op de naleving van alle eisen.

Nationale emissies en Utrecht

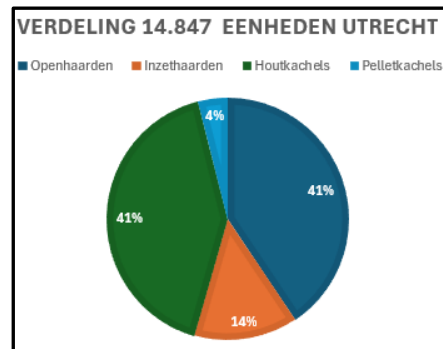
De gemiddelde achtergrondconcentratie van fijnstof in Nederland door openhaarden en houtkachels (gebruik binnenshuis) is 4% (bron: RIVM, emissieregistratie); 96% van de fijnstof komt dus van andere bronnen. Van buitenstook hebben wij geen cijfers anders dan een eerder onderzoek van Motivaction in opdracht van de Provincie Utrecht waaruit bleek dat 2/3 van alle klachten m.b.t. houtstook van buitenstook afkomstig is. Nationaal heeft 13% van de woningen een openhaard, houthaard of pelletkachel. In de stad Utrecht is dit 8,9%*. In onderstaande tabel zien wij de verdeling over de diverse productcategorieën.

NHK

Stichting Nederlandse
Haarden- en Kachelbranche

UTRECHT 2024	Aantallen	%
Openhaarden	6.027	41%
Inzethaarden	2.058	14%
Houtkachels	6.174	42%
Pelletkachels	588	4%
	14.847	

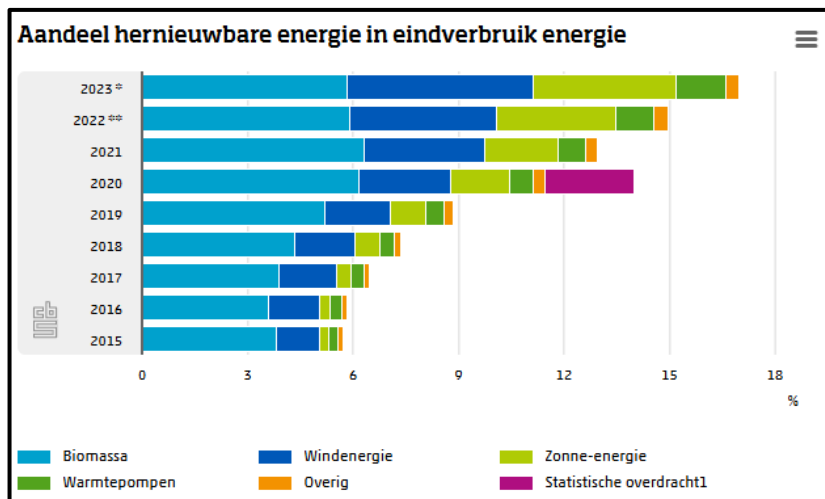

Het totaal aan openhaarden is 6.027 stuks (41%). Het aantal toestellen bedraagt 8.820 stuks. Wat hierbij opvalt, is dat Utrecht een relatief groot aantal openhaarden heeft, namelijk 41% van het totaal. Landelijk is dit maar 22%. Openhaarden zijn het meest vervuilend omdat deze aan geen enkele wettelijke producteis hoeven te voldoen. Deze openhaarden staan voornamelijk in oudere wijken met tweekappers of vrijstaande woningen. Hieruit blijkt tevens dat 70% van de totale fijnstof vracht in Utrecht afkomstig is van de 6.027 openhaarden en slechts 30% van de overige toestellen (8.820 stuks). Binnen de toestelcategorieën is een weging opgenomen van de verschillende leeftijden van toestellen zoals landelijk onderzocht (een houtkachel van 25 jaar oud stoot meer uit dan een Ecodesign-kachel van twee jaar oud). Indien alle 14.847 eenheden zouden voldoen aan Ecodesign, zou dat een daling betekenen van de totale stofemissie van 85% (berekening conform model RIVM emissieregistratie). Het klopt dat ook de Ecodesign toestellen nog een zeer geringe hoeveelheid fijnstof uitstoten, maar de ontwikkelingen staan niet stil. De nieuwe Ecodesign regeling vanuit Brussel volgt in 2026 en begin volgend jaar komen de eerste toestellen op de markt die vrijwel geen fijnstof meer uitstoten (< 1mg/m³). Deze toestellen werken volledig automatisch en zijn voorzien van een ingebouwd elektrostatisch filter. De prijs is wel behoorlijk veel hoger maar wij rekenen erop dat deze snel daalt als de aantallen stijgen.

Waarom geen verbod op houtstook binnen?

- De consument zal op zoek gaan naar 'niet-houtige' alternatieven om toch te kunnen verwarmen. Bijvoorbeeld in de haard een gasbrander laten inbouwen, bio ethanol brander of geperste blokken uit plantenresten of afval gaan stoken. Dit lijkt ons zeer ongewenst voor veiligheid en luchtkwaliteit.
- De gemeente Utrecht heeft in 2022 en RVO gedurende vier jaar (2018-2022) subsidie gegeven op de aanschaf van een haard of kachel. Toestellen gaan zeer lang mee. Ook zijn er tijdens de recente energiecrises veel meer toestellen geplaatst. De gemeente zal deze consumenten compensatie moeten bieden. Het gaat in Utrecht om minstens 1.500 toestellen. In de compensatie zal ook het installatie en bouwkundige werk moeten worden meegenomen. De totale kosten (excl. organisatie en administratie en compensatie bedrijven) schatten wij op € 7,5 miljoen.

- Biomassa is nog altijd de belangrijkste bron van hernieuwbare energie in ons land (en ook in Europa). Dat wil je niet kwijt want wij bungelen nog steeds onderaan in de EU. Volgens de website energieopwek.nl werd in 2023 862 MW energie opgewekt vanuit particuliere houtstook. Dat is meer dan de bijdrage van respectievelijk zonnepanelen en warmtepompen.

- De inval in Oekraïne en de daarop volgende energiecrises heeft de prijzen van gas en elektriciteit enorm opgedreven. Afgelopen weken stonden de gas en elektriciteitsprijzen weer op recordhoogte. Deze hoge prijzen zijn de belangrijke reden voor consumenten om een hout- of pelletkachel aan te schaffen. Haardhout blijft nog altijd de goedkoopste energiebron. En één kamer (lokaal) verwarmen is veel efficiënter dan je CV aanzetten of de warmtepomp laten draaien.
- Netbeheerder Tennet waarschuwt openlijk dat wij rekening moeten houden met, en ons moeten voorbereiden op, het uitvallen van het elektriciteitsnetwerk. Dat betekent ook geen verwarming want je warmtepomp of CV ketel doet het niet meer. Het kan mensen toch niet onmogelijk worden gemaakt om in noodgevallen te beschikken over een alternatief?
- Energie-onafhankelijkheid. Haardhout komt voor 98% uit eigen land en zelfs voor 50% uit de directe omgeving van de gebruiker. Brandstof naast de deur en niet uit landen zoals Qatar, Oman of Rusland.
- De goedkoopste oplossing, namelijk een verbod, kan nooit de enige motivatie zijn voor een dergelijke beslissing. Wat hiermee effectief wordt bereikt, is ook niet cijfermatig onderbouwd.

Dé oplossing om de emissie sterk terug te dringen in Utrecht

1. Handhaving bestaande regelgeving: Gemeenten hebben al jaren de mogelijkheid om te handhaven op basis van Bouwbesluit (nu Bbl) en NEN normen. Toch is 50% niet geplaatst conform de wettelijke eisen, omdat gemeenten hier niet of nauwelijks op handhaven. Het niet handhaven is de grootste oorzaak van overlast door hout- en pelletkachels.
2. Stilleggen of saneren openhaarden: Uiterlijk 2030 moeten openhaarden gesaneerd zijn anders mogen ze niet meer gebruikt worden.

3. Vervanging van oude, vervuilende toestellen: Toestellen van voor het jaar 2000 moeten voor 2030 vervangen worden door toestellen die aan Ecodesign voldoen.
4. Stooktrainingen: Stooktrainingen hervatten in Utrecht.
5. Regulier onderhoud: Iedere drie jaar dient de installatie geïnspecteerd te worden en onderhouden door een DE-erkend bedrijf.**

Wat kan hiervan verwacht worden.

Als wij de volgende aannames doen:

- 50% van de openhaarden wordt gesaneerd; 40% wordt niet meer gebruikt en 10% blijft doorstoken.
- 75% van alle oude toestellen (voor 2000) worden vervangen door Ecodesign toestellen; 25% blijft doorstoken.

Dit levert een verlaging van de emissie op van **72%** in 2030. De verbetering zal direct van start gaan en naar 2030 toe volledig gerealiseerd worden. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het effect van stooktrainingen, de aanstaande herziene Ecodesign wetgeving en de innovaties van zeer lage emissie toestellen, alsmede de driejarige inspecties en onderhoud. 80% emissiereductie moet naar onze mening haalbaar zijn.

Wat doet de NHK?

- Trainen van handhavers m.b.t. reeds bestaande wetgeving (de NHK heeft dit reeds in diverse gemeenten gedaan).
- DE-erkende bedrijven in de regio instrueren over uitvoering van het beleid in Utrecht, met name over de vervanging oude toestellen en gericht campagnes daarop voeren.
- In samenwerking met de ASPB (Algemene Schoorsteenvegers Patroons Bond) openhaarden en oude toestellen in kaart te brengen en saneren (zij bezoeken jaarlijks 400.000 consumenten).
- Het jaarlijks geven van een aantal stooktrainingen in Utrecht.
- Het opleiden van DE-installateurs voor de 3-jaarlijkse inspecties/onderhoud en inrichting van het inspectieprogramma.
- Jaarlijks een resultaat analyse en iedere 2 jaar een extern uitgevoerd marktonderzoek ten einde de resultaten te kunnen meten en zo nodig bijstellen.

Wat verwachten wij van de gemeente Utrecht?

- Verbale- en communicatieve ondersteuning van deze aanpak.
- Bereidheid om de bestaande wetgeving te gaan handhaven.
- Het invoeren van: een verbod op openhaarden, vervanging/stilleggen oude toestellen (voor 2000) en een verplichte 3 jaarlijkse inspectie/onderhoud.

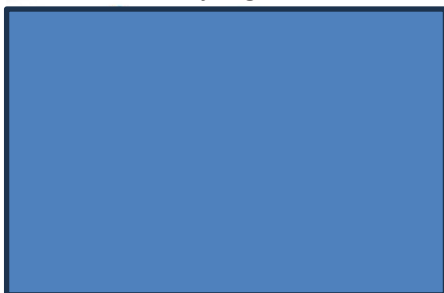
Samenvatting

Houtstook is een containerbegrip geworden. Dat is onterecht, want houtstook kent een grote diversiteit. Daarom is proportionaliteit belangrijk. Een pelletkachel is geen vuurkorf. De NHK pleit al vele jaren voor een

kwalitatieve aanpak van het houtstookdossier die de emissies met 85% omlaag kan brengen. Beleid moet op feiten gebaseerd zijn en niet op onderbuikgevoelens of op framing. Feit is dat houtstook binnenshuis maar een geringe bijdrage heeft op het totaal aan fijnstof in de lucht. Lokaal kan dit wel problematisch zijn. Landelijk dragen openhaarden voor 52% bij aan de totale uitstoot van houtstook (gebruik binnenshuis), in Utrecht is dat zelfs 70%. Het aanpakken van de openhaarden zou dan ook prioriteit moeten hebben. Daarnaast kan handhaving van de bestaande wetgeving, het vervangen van oude toestellen, beter onderhoud en voorlichting zorgen voor een nog verdere reductie van fijnstof. Zo kan het aandeel van fijnstof afkomstig van houtgestookte toestellen (voor gebruik binnenshuis) dalen naar <1% van de totale uitstootbelasting van fijnstof in Nederland. Een generiek verbod op houtstook zal veel consumenten ernstig duperen en ook op juridische bezwaren stoten. De NHK kan en wil een actieve rol in spelen in het reduceren van emissies en verbeteren van de luchtkwaliteit en samen met de overheid gericht plannen maken, deze uitvoeren en de resultaten evalueren. Wij zijn van mening dat de in deze brief gepresenteerde aanpak zal leiden tot een snellere reductie van fijnstof dan een verbod over 5 jaar en meer draagvlak bij de burger.

Wij gaan graag met u in gesprek om bovenstaande gezamenlijk te realiseren.

Met vriendelijke groet,

*Bron: Marktonderzoek RIGHT oktober 2024 Stad Utrecht.

**De Europese Unie heeft in haar Richtlijn 2018/2001 (voorheen 2009/28) de zogenaamde Renewable Energy Sources (RES) bepaald, dat er in de lidstaten wetgeving moet komen die de opleiding en certificering van installateurs van apparaten voor hernieuwbare energie regelt. Naast warmtepompen en zonnepanelen vallen hier ook de biomassa toestellen zoals hout- en pelletkachels en -haarden onder. De Richtlijn gaat uit van het certificeren van installateurs. Bedrijven die werken met gekwalificeerde installateurs en lid zijn van de NHK, zijn als DE-erkend bedrijf in het DE bedrijvenregister opgenomen. Dat register wordt namens de overheid, in samenwerking met de branches, ingericht en bijgehouden. Het register vind u bij het [Centraal Register Techniek](#) (CRT) of bij de [Stichting-EVIS](#).

De Stichting Nederlandse Haarden- en Kachelbranche (NHK) is een brancheorganisatie met als doel, het bevorderen van de kwaliteit en installatie van hout-, pellet-, elektrisch- en (bio)gas- gestookte haarden en kachels voor lokale verwarming met als uitgangspunt maatschappelijke verantwoordelijkheid. De door de overheid geaccrediteerde Vakopleiding Installateur Haarden, Kachels en Rookkanalen en certificeringsregelingen voor installateurs vormen daarvoor een belangrijk fundament. Ook houden wij ons bezig met onderzoek naar marktomstandigheden en (installatie) techniek en zijn wij kennispartner voor diverse stakeholders, zoals de ministeries van EZK, BZK, IenW, gemeenten, PBL, CBS, NEN, RIVM, etc. Internationaal is de NHK ondermeer lid van de CEFACD (Europese brancheorganisatie voor lokale verwarmingsproducten) en benchmarken wij met zusterorganisaties in Europa. Ruim 130 bedrijven zijn aangesloten bij de NHK. Wij zijn lid van ONL (Ondernemend Nederland).